ASIANTUNTIJALAUSUNTO
Erityisasiantuntija Eeva-Maija Leivo

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

15.9.2025

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Kuuleminen valiokunnassa 16.9.2025

U 26/2025 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1348 muuttamisesta koskien turvallisen kolmannen maan käsitteen soveltamista

1. Tausta

Komissio antoi 20.5.2025 ehdotuksen menettelyasetuksen (EU) 2024/1348 muuttamisesta koskien turvallisen kolmannen maan käsitteen soveltamista (COM(2025) 259 final). Menettelyasetus on osa vuonna 2024 hyväksyttyä muuttoliike- ja turvapaikkasopimusta (pakti), jota aletaan soveltaa kesällä 2026. Komissio laati menettelyasetuksen 77 artiklan nojalla arvioinnin turvallisen kolmannen maan käsitteen soveltamisen ja käsitettä koskevien oikeusturvakeinojen muuttamisesta kansainvälisen ja EU-oikeuden puitteissa. Arvioinnissa on huomioitu jäsenvaltioiden kokemukset käsitteen soveltamisesta sekä Euroopan unionin tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen asiaa koskevat ratkaisut. Osana ehdotuksen valmistelua komissio konsultoi jäsenvaltioita, Euroopan parlamenttia, kansalaisjärjestöjä ja Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisjärjestöä (UNHCR).

2. Ehdotuksen tavoitteet ja keskeinen sisältö

Ehdotuksen tavoitteena on lisätä oikeudellista varmuutta ja yhdenmukaisuutta turvallisen kolmannen maan käsitteen soveltamisessa sekä antaa jäsenvaltioille lisää joustavuutta käsitteen soveltamiseen kansainväliset velvoitteet ja perusoikeudet huomioiden. Lisäksi tavoitteena on tehostaa turvapaikkamenettelyjä, vähentää turvapaikkajärjestelmään kohdistuvaa painetta ja väärinkäytöksiä sekä tehdä yhteistyötä ja jakaa taakkaa kolmansien maiden kanssa. Komission mukaan ehdotus vastaa paktin tavoitetta kokonaisvaltaisesta ja pitkällä aikavälillä tehokkaammasta ja johdonmukaisesta muuttoliikkeen hallinnasta.

Ehdotuksella muutetaan turvallisen kolmannen maan käsitettä yhteysvaatimusta ja muutoksenhaun lykkäävää vaikutusta koskevien säännösten osalta. Ehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden olisi mahdollista soveltaa turvallisen kolmannen maan käsitettä, jos hakijan ja kyseisen kolmannen maan välillä olisi yhteys, jonka perusteella hänen olisi kohtuullista matkustaa tähän maahan, jos hakija olisi kulkenut

kyseisen kolmannen maan kautta tai jos kyseisen kolmannen maan kanssa olisi sopimus tai järjestely, jossa edellytettäisiin sen piiriin kuuluvien hakijoiden esittämien tehokasta suojelua koskevien hakemusten perusteiden tutkintaa. Lisäksi säädettäisiin velvollisuudesta ottaa ensisijaisesti huomioon lapsen etu. Ilman huoltajaa tulleiden alaikäisten osalta edellytettäisiin yhteyttä tai kauttakulkua käsitteen soveltamisessa. Jäsenvaltioiden tulisi myös tiedottaa komissiota ja muita jäsenvaltioita ennen kuin ne solmivat edellä mainittuja sopimuksia tai järjestelyjä kolmansien maiden kanssa.

Menettelyasetuksen mukaan turvapaikkahakemus voidaan jättää tutkimatta, jos kolmas maa katsotaan hakijan kannalta turvalliseksi kolmanneksi maaksi, paitsi jos on selvää, että hakijaa ei oteta tai oteta takaisin kyseiseen maahan. Ehdotuksen mukaan hakijalla ei olisi jatkossa automaattista oikeutta jäädä alueelle, jos hänen hakemuksensa olisi jätetty tutkimatta käsitteen nojalla, palautuskiellon periaate huomioiden.

3. Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että turvapaikanhakujärjestelmää tehostetaan ja sen laatua kehitetään. Valtioneuvosto tukee toimia, joilla vähennetään perusteettomien turvapaikkahakemusten jättämistä. Muuttoliikepolitiikassa tulee panostaa vahvoihin ja toimiviin kumppanuuksiin lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa.

Valtioneuvosto edistää rakentavasti EU-tason toimia, joilla kehitetään mahdollisuuksia toteuttaa turvapaikkaprosessin ja kansainvälisen suojelun tarjoamista turvallisissa kolmansissa maissa ja tukee turvallisia kolmansia maita koskevien säännösten yhdenmukaista soveltamista jäsenvaltioissa. Valtioneuvosto huomioi, että hakijalla on asiansa käsittelyn yhteydessä mahdollisuus tuoda esiin tosiasioita, jonka perusteella turvallisen kolmannen maan käsitettä ei voitaisi soveltaa häneen.

Valtioneuvosto suhtautuu myönteisesti sellaisiin yhteysvaatimusta koskeviin muutosehdotuksiin, jotka edistävät turvallisen kolmannen maan käsitteen soveltamista. Valtioneuvosto korostaa, että kyse on hakijoille turvallisista kolmansista maista, joten yhteysvaatimusedellytyksen tarpeellisuutta tulee vielä arvioida valmistelun aikana. Tavoitteena on ehdotuksen yksiselitteinen ja tehokas soveltaminen.

Valtioneuvosto katsoo, että sovellettaessa turvallisen kolmannen maan käsitettä hakija tulee voida poistaa maasta ennen valituksen käsittelemistä, ellei tuomioistuin toisin määrää. Palautuskiellon periaatteen arviointi on perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden mukaisesti tärkeää jokaisen palautuspäätöksen yhteydessä.

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

4. Ehdotuksen käsittely neuvostossa

Ehdotuksen käsittely on aloitettu neuvoston turvapaikkatyöryhmässä 10.6.2025. Puheenjohtajamaa Tanska on ilmoittanut tavoittelevansa neuvoston yleisnäkemystä kuluvan syksyn aikana.